

Sílvia López
Socials 3r ESO
Tema 1.

Tema 1. L'organització política de les societats

Com pot influir l'Estat en la vida de les persones?

SESSIÓ 1

Lectura de la introducció i avaluació inicial (p. 23).

Geopolítica: estudia com s'organitza la societat en l'espai. L'Estat n'és la forma d'organització bàsica.

1. L'Estat com a organització política de la societat (p.24-25)

Estat: conjunt d'institucions creades per organitzar la vida i l'activitat de les persones que viuen en un mateix territori i que estan governades per unes mateixes lleis sota un mateix poder.

-Els Estats administren el seu poder sobre un **territori**, delimitat per **fronteres**.

-Però hi ha persones, amb drets i deures de **cultures diferents** i també de **nacionalitats diferents** = d'aquí l'existència d'autonomies i administracions diferenciades al territori.

-Funcions del **poder** de l'Estat:

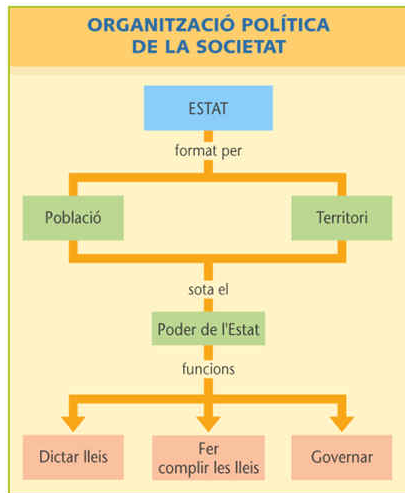
1. Establir **lleis** (Parlament)
2. Vetllar pel seu **compliment** (Poder Judicial)
3. Mantenir **l'ordre interior** i la **seguretat exterior** (Policia i exèrcit)
4. **Política exterior** = relacions internacionals amb altres estats

(ambaixadors)

5. Recaptar **impostos** per finançar serveis públics, infraestructures, ajudes i Seguretat social.

6. Dirigir **l'economia** amb lleis que la regulen.

7. Administrar els **serveis públics** (educació, sanitat...), infraestructures i equipaments col·lectius (carreteres, ports, biblioteques...)

Referèndum i eleccions: mecanismes a través dels quals els ciutadans participen en l'exercici del poder, mitjançant un vot.

-Referèndum: es consulta una qüestió concreta a rebutjar o acceptar.

-Eleccions: s'escullen els representants polítics.

Elements dels estats democràtics:

Democràcies = Estats del dret = el poder no s'exerceix lliurement, està limitat pel dret, per les lleis. A la democràcia, els ciutadans participen en les tasques de govern i en les eleccions.

-Constitució = llei magna de l'Estat. Conjunt de lleis fonamentals aprovades per votació que determina la forma de govern, els drets i deures i les institucions i el funcionament de l'Estat.

-Divisió de poders = evita l'acaparació de poder.

-Poder **legislatiu** (Parlament) = elabora i vota lleis.

-Poder **executiu** (Govern) = determina la política a seguir i l'aplica mitjançant l'administració.

-Poder **judicial** (jutges) = jutja els conflictes ciutadans i castiga els qui no compleixen les lleis.

LA PARTICIPACIÓN DE LOS CIUDADANOS

- ✓ **Democracia directa:** los ciudadanos toman decisiones reunidos en **asamblea** o mediante **referéndum**.
- ✓ **Democracia representativa:** los ciudadanos eligen en las **elecciones** a quienes ejercerán la soberanía en su nombre. (**El Parlamento**)
 - Este se encarga de elaborar y aprobar las leyes.
 - Elige también al Presidente del Gobierno.

La democràcia directa normalment s'insereix en la segona només per determinades qüestions: Espanya, França, EEUU, Amèrica Llatina... Però a països com Lichtenstein, Suïssa i Llúvia, predomina la democràcia directa.

Activitats p. 25: 1, 5, 7.

SESSIÓ 2

2. Els Estats del món i les relacions internacionals (p. 26-27)

Els Estats estableixen relacions polítiques i econòmiques.

Cal tenir en compte, entre d'altres:

- ~ El **pes dels EEUU** en la direcció de la política internacional. Els **acords multilaterals**, entre diferents països, ho contrarresten.
- ~ La irrupció de **l'islamisme** com a guia política a alguns Estats, que poden actuar violentament contra tot allò propi del món occidental.
- ~ L'auge del poder **xinès**.
- ~ Amenaça nuclear de **Corea del Nord**.

Econòmicament, el món està dividit en 3 tipus de països:

- ~ **1r Món:** països rics, afavorits pel sistema capitalista (EEUU, Canadà, Japó, UE).
- ~ **3r Món:** països pobres, subdesenvolupats, amb un endarreriment econòmic i social (analfabetisme, gana, carències hospitalàries, de vivenda, alta mortalitat...). A l'Àfrica Subsahariana, on els recursos naturals els exploten els països rics. La pobresa porta a l'emigració.
- ~ **Països en desenvolupament:** economies que estan en procés de desenvolupament econòmic partint d'un estat de subdesenvolupament. Tenen avantatges interessants per a la implantació d'empreses estrangeres: mà d'obra barata, escasses normatives ambientals, governs forts... Dins d'aquest grup, els **països emergents** són els que creixen més ràpid (Brasil, Xina, Índia, Mèxic, República de Sud-Àfrica).

* **4t món:** *població desprotegida, marginada o en risc social d'àrees desenvolupades. També són els països en estat de marginalitat i precarietat absoluta.*

3. L'Estat i la globalització (p. 28-29)

Globalització: procés històric d'integració mundial en els àmbits polític, econòmic, social, cultural i tecnològic, que ha convertit el món en un lloc cada cop més interconnectat, en una sistema global.

Per al funcionament d'aquest sistema, els Estats han arribat a acords (**tractats, convenis, declaracions internacionals**) per afrontar els problemes que són comuns (canvi climàtic, control d'armament, no-prolifерació d'armes nuclears...) i s'han creat **organitzacions supranacionals** amb poders delegats pels Estats.

Les **organitzacions supranacionals** resolen de manera coordinada els problemes actuals. Ajuden a la coordinació política, el desenvolupament econòmic i sanitari, l'educació i la pau.

- ~ Organitzacions **Mundials** (ONU, OTAN...)
- ~ Organitzacions **continentals** o **regionals** (UE, Lliga Àrab...)

La **ONU** (Organització de les Nacions Unides)

- ~ És la més important.
- ~ Creada el 1945.
- ~ Hi formen part quasi tots els Estats del Món.
- ~ Objectius: mantenir la **pau** i la seguretat internacional, fomentar l'amistat entre nacions, cooperar en la resolució de problemes internacionals, estimular el respecte als drets humans al món.
- ~ El **Sistema de les Nacions Unides** està format per l'ONU i diverses organitzacions relacionades amb ella. Destaquen **UNICEF** (Fons Internacional de les Nacions Unides d'Auxili a la Infància); **UNESO** (Organització de les Nacions Unides per l'Educació, la Ciència i la Cultura); **ACNUR** (Agència de la ONU pels refugiats); **FAO** (Organització de les Nacions Unides per l'Alimentació i l'Agricultura).

Lectura Declaració Universal dels Drets Humans

Activitats: p. 29, ex. 6, 8.

SESSIÓ 3

4. L'estat de les autonomies (p.30 - 31)

La **Constitució del 1978** permeté que les nacionalitats i regions d'Espanya es constituïssin en Comunitats Autònomes.

Comunitats Autònomes: formes d'organització descentralitzada d'un Estat, ja que aquest els hi cedeix un marge d'autogovern. A Espanya en tenim 17, més les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla.

Estatuts d'autonomia: recullen les institucions, normes i competències per les quals es regeix cada comunitat autònoma i per les quals rep els recursos econòmics necessaris per exercir-les.

Competències Autonòmiques: aspectes sobre els quals el govern autonòmic pot legislar i decidir. N'hi ha de plenes i de compartides amb l'Estat central (gestió de carreteres, legislació laboral...).

Institucions autonòmiques de govern:

- ~ **Assemblea** o **Parlament:** debat i aprova lleis, controla l'acció del govern, elegeix el president i aprova pressupostos.
- ~ **Govern** o **Consell** (format pel President i els consellers): executa i fa complir les lleis.
- ~ **President:** dirigeix el govern. Es elegit per l'Assemblea.

La societat espanyola actual: terciaritzada, urbana i amb bon nivell de benestar social*.

****L'índex de Desenvolupament Humà** mesura el nivell de benestar per països, avaluant les aspectes que realment tenen a veure amb el benestar i la qualitat de vida; salut (esperança de vida) educació (taxa d'alfabetització i nivell d'estudis aconseguit= i PIB per habitant.*

5. L'organització territorial de Catalunya (p. 32-33)

Comunitat Autònoma organitzada en municipis, comarques i províncies.

Municipis:

- ~ unitats territorials i administratives més elementals de l'Estat
- ~ formades per un o més nuclis de població
- ~ governades per un Ajuntament integrat per l'Alcalde i els regidors.
- ~ La ciutadania escull democràticament els regidors a les eleccions locals, i els regidors escullen l'alcalde.
- ~ Els recursos econòmics els obtenen de tributs propis i també cedits per l'Estat i la Comunitat Autònoma.

Les províncies:

- ~ Unitats administratives que organitzen el territori espanyol i agrupen diferents municipis.
- ~ Governades per les diputacions provincials.
- ~ Catalunya té 4: Barcelona, Tarragona, Girona i Lleida.
- ~ Funcions: àmbit electoral de l'Estat; divisió territorial; coopera amb els municipis i coordina actuacions supramunicipals.

Comarques:

- ~ Organització territorial específica de Catalunya.
- ~ Ens local i amb autonomia política (segons el que li atribueix el Parlament i la Generalitat), format per l'agrupació de diferents municipis.
- ~ Governades pel consell comarcal, constituït per regidors dels municipis.

***Les vegueries:**

- ~ Com les comarques, han estat divisions territorials tradicionals de Catalunya des de l'Edat Mitjana.
- ~ El 2010 una llei del Parlament de Catalunya preveia la creació de set vegueries que substituirien les diputacions provincials pels consells de vegueria. Encara no s'ha realitzat.

L'àrea metropolitana de Barcelona:

- ~ Municipis que formen el continu urbà on viu més de la meitat de la població catalana.
- ~ Serveix per organitzar els serveis públics municipals (Mancomunitat de Municipis, Entitat del Transport i Entitat del Medi Ambient).

Activitats p. 31: 2, 7 ; p. 33, 5.

SESSIÓ 4

Estatut d'Autonomia de Catalunya:

- ~ Llei bàsica de Catalunya.
- ~ Aprovada el **1932** (2a República), **1979** (Estatut de Sau, Transició), **2006** (adaptat a les noves necessitats). Retallades en els diferents casos.
- ~ Defineix les institucions polítiques per a l'autogovern de Catalunya, els seus poders i relacions amb l'Estat.

La Generalitat: sistema institucional en què s'organitza l'autogovern.

- ~ **Parlament:** 135 membres elegits pels ciutadans. Legisla, aprova pressupostos i controla l'activitat del govern.
- ~ **Govern o Consell Executiu:** format pels consellers. Funcions executives i administratives.
- ~ La **Presidència:** president elegit pel Parlament.
- ~ N'hi ha d'altres institucions, com la **Sindicatura de Greuges**, que defensa els drets i llibertats dels ciutadans.

Els **poders efectius de la Generalitat**, segons l'Estatut, són:

- ~ **Competències exclusives:** organització de les institucions d'autogovern, dret civil català, llengua pròpia, cultura, patrimoni, administració local, urbanisme, explotació de recursos hídrics, indústria, joventut...
- ~ **Competències compartides:** carreteres, legislació laboral...
- ~ La majoria dels ingressos procedeix de **transferències de l'Estat**, però també estableix taxes i impostos propis.

~ El **principi de subsidiarietat** regeix la distribució de competències als Estats descentralitzats: els assumptes s'han de resoldre per l'autoritat més pròxima a l'objecte del problema.

Lectura Estatut p. 35.

Activitats p. 35, ex. 3, 5.

SESSIÓ 5

7. La Unió Europea (p. 36-37)

-Entitat supranacional formada per la unió econòmica i política de 28 Estats Europeus.

CECA (1951)

- ~ Fi **II GM**, Europa estava devastada i per evitar un nou conflicte, es creà la **Comunitat Econòmica del Carbó i l'Acer**.
- ~ Organisme supraestatal que controlaria la producció de carbó i acer de **França** i la **República Federal Alemanya**.

CEE (1957)

- ~ La CECA s'ampliava a tots els sectors de l'economia amb els **Tractats de Roma**, que van crear la CEE, la **Comunitat Econòmica Europea**, el **Mercat Comú**.
- ~ Objectius: lliure circulació de persones, mercaderies, serveis i capitals.

Acord Schengen (1985)

- ~ suprimia les fronteres i aconseguia la lliure circulació (espai Schengen).

Tractat de la UE (1993)

- ~ El TUE es signà a Maastricht (Holanda): unió major, amb **vincles polítics i socials** —> **UE**.
- ~ Implica: els Estats supediten les decisions al **Parlament Europeu**, els governs decideixen cooperant respecte la política exterior i de seguretat comuna, i els ciutadans europeus poden residir i circular lliurement per tota la UE, dret a sufragi a les eleccions, etc.

Unió Econòmica i monetària (UEM):

- ~ L'euro quedà com a moneda única a diversos estats a partir del 2002.

Tractat de Lisboa (2007):

- ~ Noves normes per millorar el funcionament de les institucions.

Pregunta: quins avantatges creus que ha suposat la creació de la Unió Europea des de la perspectiva dels països membres? i desavantatges?

8. Les organitzacions no governamentals (p. 38-39)

Organitzacions no governamentals (ONG):

- ~ Entitats **privades** (no depenen del govern) però amb caràcter públic i que tenen **fins humanitaris** o **socials**. Les formen persones que fan aportacions econòmiques o que recullen fons.

ONG com a xarxes internacionals:

- ~ Amb fins **humanitaris**: **Creu Roja Internacional** (assistència mèdica), **Intermón-Oxfam** (assistència humanitària i comerç just), **Metges sense fronteres** (assistència mèdica), **Mans Unides** (contra la fam, la pobresa i el subdesenvolupament).
- ~ Que promouen els **drets humans** i denuncien els llocs on no es respecten: **Amnistia Internacional**; **ACNUR** en el cas dels drets i benestar dels refugiats.
- ~ Que protegeixen la **natura**: **Greenpeace** (medi ambient en general), **WWF** (World Wild Fund) (dedicada a la conservació de la biodiversitat).

TREBALL COOPERATIU SOBRE LES ONG